

บทความวิจัย (Research Article)

การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร: การวิจัยทฤษฎีฐานราก Good Governance under Resource Constraints: Grounded Theory Research

ทรงฤทธิ์ แก้วพรม^{1*}, วริศรา ปลายชัยภูมิ², สมพงษ์ ดันเจริญ³, Yi Luo⁴, Rong Du⁵,
อัจฉรวาดี เกิดศรีทอง⁶ และดาวรรุวรรณ ถวิลการ⁷

Songrit Kaewprom^{1*}, Warisara Plaichaiyaphum², Somphong Duncharoen³, Yi Luo⁴, Rong Du⁵,
Atcharawadee Kerdsritong⁶, Dawruwan Thawinkarn⁷
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹⁻⁷
Faculty of Education, Khon Kaen University¹⁻⁷

Received: September 21, 2024, Revised: November 16, 2024, Accepted: November 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยใช้วิธีการวิจัยทฤษฎีฐานราก พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนบ้านตาตรินทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวิจัยเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์หลักในสถานศึกษา โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 5 คน นักเรียน 10 คน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 26 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย แปลความหมายข้อมูลตามรูปแบบเชิงระบบของ Strauss & Corbin และพัฒนาสู่การเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรมีข้อสรุปเชิงทฤษฎี ดังนี้ 1) หลักคุณธรรม โดยผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในโรงเรียนและส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมพัฒนาสถานศึกษาไปพร้อมกัน 2) หลักความโปร่งใส โดยผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส 3) หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน 4) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักในสิทธิหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคมกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนและองค์กร และ 5) หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหาร, ธรรมาภิบาล, ทรัพยากร, ทฤษฎีฐานราก

*¹Corresponding author: Tel. 084 798 6009, Email: songritsmart2@gmail.com

Abstract

This research aimed to present a theoretical conclusion on good governance under resource constraints, utilizing the grounded theory research method. The study was conducted at Ban Tad Rin Thong School, which is part of the Office of the Primary Educational Service Area, Chaiyaphum Area 2. The researcher developed an instrument that served as a guideline for conducting in-depth interviews. The primary informants included individuals who were closely involved in the main phenomena within the educational institution. In total, 26 participants were interviewed, consisting of 1 school administrator, 5 teachers, 10 students, and 10 parents. Data analysis was performed inductively, following the Strauss and Corbin systematic model, and ultimately led to the development of a theoretical conclusion. The research findings identified the following principles of good governance under resource constraints: 1) Morality Principle: Administrators adhere to ethical standards and serve as role models for school personnel. They actively encourage community involvement in the development of educational institutions. 2) Transparency Principle: Administrators and personnel foster trust among each other by enhancing the organization's operational mechanisms to ensure transparency. 3) Participation Principle: Administrators and staff facilitate community participation, allowing stakeholders to contribute to the school's development plans. 4) Responsibility Principle: Executives and personnel recognize their rights and responsibilities. They are socially accountable, proactively address issues, and willingly accept the consequences of their actions and those of the organization. 5) Value Principle: Executives and staff effectively manage and utilize limited resources to maximize public benefits and ensure sustainability. solving problems, dare to accept the results of their actions and those of the organization, and 5) the principle of value. Executives and personnel in educational institutions manage and use limited resources to maximize the benefits of the public and ensure sustainability.

Keywords: Management, Good Governance, Resource, Grounded Theory

บทนำ

ในยุคสมัยที่โลกเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง เกิดการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีที่หลากหลาย ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่าช่วงอดีตที่ผ่านมาโดยเป็นไปอย่างมีพลังซับซ้อนและมักไม่สามารถคาดการณ์ได้ จึงเกิดเป็นผลกระทบต่าง ๆ ส่งผลให้มีการนำรูปแบบการบริหารต่าง ๆ มาปรับใช้ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสภาพการศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องมีการนำรูปแบบการบริหารต่าง ๆ มากำหนดแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพหลายปีที่ผ่านมาหลักธรรมาภิบาล (good governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมนโยบายต่าง ๆ และนำไปสู่การปฏิบัติก็จะมีพิจารณาว่าทำอย่างไรจะบรรลุผล และที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนก็คือการยึดหลักธรรมาภิบาล (สถาบันพระปกเกล้า , 2562)

สถานศึกษาเป็นหน่วยราชการหนึ่ง การมีธรรมาภิบาลในสถานศึกษานอกจากจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างดีจนนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้นั้น ธรรมาภิบาลในโรงเรียนยังช่วยแก้ปัญหาภายในองค์กร ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการบริหารโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วม ผู้บริหารขาดความรับผิดชอบ ขาดความโปร่งใสในการบริหาร บริหารโดยไม่ยึดความเสมอภาคเป็นธรรม บริหารโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไม่คุ้มค่า เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้อาจแก้ไขได้เพราะหลักการของธรรมาภิบาลนั้นครอบคลุมถึงปัญหาดังกล่าวเพราะโดยแก่นแท้ของธรรมาภิบาลนั้น เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมปฏิสัมพันธ์กัน (วีระยุทธ พรพจน์ธรรมาส , 2562)

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยสถานศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาประสบสภาพปัญหาในการบริหารองค์กร บุคลากรขาดความร่วมมือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความเสื่อมโทรม ชุมชนไม่มีความไว้วางใจ และขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการนำกระบวนการการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรมาใช้ในสถานศึกษาเพื่อลดปรากฏการณ์สภาพปัญหาดังกล่าวและปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ที่ตั้งของพื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนบ้านตาตรินทอง ตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนเป็นที่ประจักษ์ โดยโรงเรียนอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ถิ่นทุรกันดาร) ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่ประสบผลสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลงานปรากฏเป็นที่ประจักษ์ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมีผลงานการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบทฤษฎีฐานราก ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีอุปนัย (Inductive Approach) คือการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เจาะจงเลือกขึ้นมา แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปเพื่อให้ได้คำอธิบายเชิงทฤษฎีซึ่งสามารถนำไปอธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์อื่นที่มีลักษณะหรือบริบทคล้ายกันเป็นคำอธิบายที่เฉพาะเจาะจงมีขอบเขตจำกัด ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยในลักษณะ ที่เป็นรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างลักษณะของการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรเงื่อนไขเชิงสาเหตุ เงื่อนไขเชิงบริบทเงื่อนไขสอดแทรก ยุทธศาสตร์ที่ใช้และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจได้นำไปทำการวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างลักษณะของการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ยุทธศาสตร์ที่ใช้และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เงื่อนไขเชิงสาเหตุการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เงื่อนไขเชิงบริบทการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และเงื่อนไขสอดแทรกการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดของคำว่า “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล” จากหลายแหล่งข้อมูล นำมาสู่การสรุปความหมายของคำว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลได้ว่า คือวิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์กรอย่างมีคุณธรรมมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ เพื่อมุ่งประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมและมุ่งการจัดสรรทรัพยากรขององค์กรอย่างคุ้มค่าและเป็นระบบตามกฎหมาย ดำเนินงานอย่างเป็น

ระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาคเป็นธรรมก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาลักษณะการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรในสถานศึกษาจากมุมมองของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์ อันจะนำไปสู่การกำหนดความหมาย และความสำคัญของคำว่าบริหารอย่างมีธรรมาภิบาล

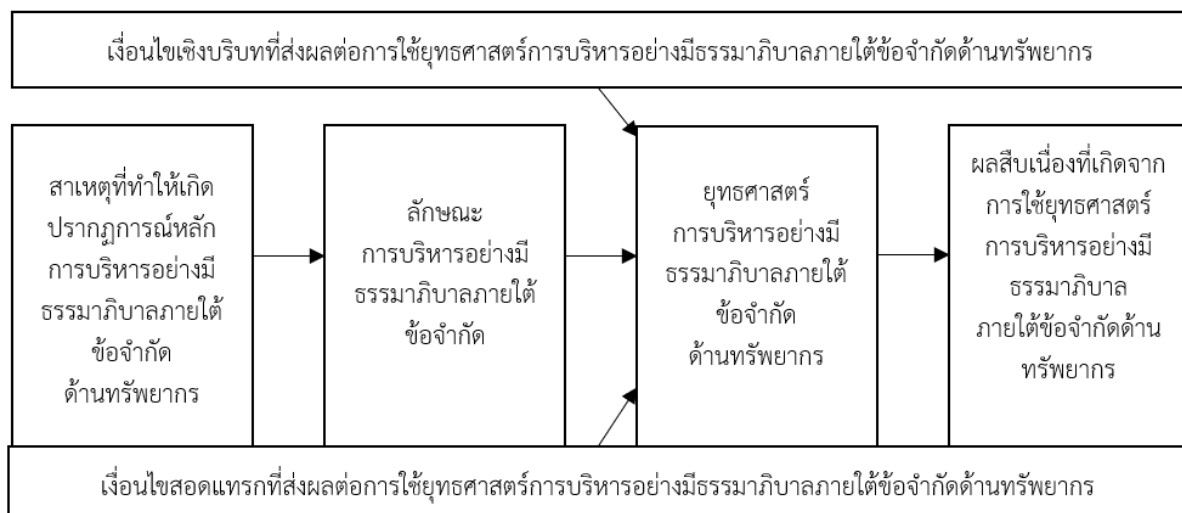
2. การศึกษาเงื่อนไขเชิงสาเหตุว่ามืองค์ประกอบอะไรและเงื่อนไขเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างไร

3. การศึกษาเงื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

4. เงื่อนไขสอดแทรกกว่ามีปัจจัยหรือเงื่อนไขใดที่มีผลต่อยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างไร

5. การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ว่ามีการกระทำหรือปฏิสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงในส่วนใดที่เกิดขึ้นจากการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรในสถานศึกษา

6. การศึกษาผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่ปรากฏในระดับบุคคลและระดับองค์การผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพื่อให้ได้รายละเอียดเพียงพอที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานรากและให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยได้ศึกษาข้อมูลจากสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยคำถามการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทฤษฎีฐานรากวิเคราะห์ข้อมูลที่ให้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม การสังเกตและการจดบันทึกภาคสนาม และการศึกษาเอกสารเพื่อนำไปสู่การเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎี โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยทฤษฎีฐานรากตามทัศนะของ Strauss & Corbin (1998) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูล

พื้นที่ที่มีปรากฏการณ์เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ โรงเรียนบ้านตาตรินทอง ตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติภูแล่นคา (ทิศเหนือ) มีพื้นที่ 20 ไร่ เป็นโรงเรียนที่มีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กโดยทั่วไป เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่พิเศษ (ถิ่นทุรกันดาร) ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่ประสบความสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลงานปรากฏทั้งที่เป็นผลงานของนักเรียนและผลงานของครู โดยได้รับรางวัลจากการประกวดและการแข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ การจัดการศึกษาของโรงเรียนดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความต่อเนื่อง จึงทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จมีผลงานการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยกย่องชมเชยด้านการพัฒนาโรงเรียน จากหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งโดยปกติแล้วโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทห่างไกลอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ถิ่นทุรกันดาร) ที่ประสบความสำเร็จในลักษณะนี้จะมีจำนวนน้อยมาก นอกจากนี้สถานศึกษายังมุ่งมั่นมีให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจิตสาธารณะเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกเพื่อให้ได้สถานศึกษาตามลักษณะที่กำหนด ใช้การสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน และได้ข้อมูลที่สนใจศึกษา (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์หลักในสถานศึกษาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง คือผู้บริหาร 1 คน ครู 5 คน ผู้ปกครอง 10 คน และนักเรียน 10 คน รวมทั้งหมด 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 4 ประเภท คือ

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 10 คน
2. การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนที่อยู่ในปรากฏการณ์
3. การสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม (Observation and Field-note) ประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยเป็นความสามารถในการดู เก็บจดจำ นำมาเขียน อ่าน ทำบันทึก แล้วนำมาเรียบเรียงหรือเขียนสะท้อนประสบการณ์ที่ได้จากพื้นที่วิจัย (นิศา ชูโต, 2545)
4. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) เป็นการศึกษาเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องแล้วทำการวิเคราะห์เอกสารตามประเด็นที่ต้องการศึกษาข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาได้ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลแบบสามเส้า (Theoretical Triangulation) การหาข้อมูลมโนทัศน์ที่แตกต่างไปจากที่ได้มาแล้ว (Negative Case) จนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical Saturation) ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎี (ทวีศักดิ์ นพเกสร, 2550) และเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (Analytic Induction) ในการจัดเรียง แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อให้ง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์สำหรับการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการสัมภาษณ์ไปด้วยเสมอ เช่น กล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอ เทปบันทึกเสียง สมุดสำหรับจดบันทึก เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เตรียมการเพื่อเก็บข้อมูลโดยสร้างแนวคำถามและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นได้ลงพื้นที่วิจัยและศึกษาข้อมูลบริบทของพื้นที่วิจัยในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2567

2. เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ ๆ ระหว่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2567 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2567 และได้เก็บรวมข้อมูลเพิ่มเติมตามความจำเป็นจนถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2567

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลในสนามวิจัย โดยใช้วิธีการ คือ

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยการเรียบเรียงคำถามให้มีลักษณะ 20 ติดต่อกันเป็นลูกโซ่ เพื่อให้แนวคิดของผู้ให้ข้อมูลหลักติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อจะสามารถลำดับเหตุการณ์จากประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดตามทัศนะได้อย่างเป็นระบบไม่สับสน ตลอดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้พยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้ข้อมูลหลัก พยายามจับประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักพูด โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้คิด ได้พูด ได้แสดงออกอย่างเต็มที่โดยไม่มีการชี้นำทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยได้ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการกล่าวขอบคุณในความกรุณาที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก หากผู้วิจัยมีข้อสงสัยหรือได้ข้อมูลที่ยังไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะขออนุญาตสัมภาษณ์ในโอกาสต่อไป การสัมภาษณ์เชิงลึกดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2567 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2567 และการสัมภาษณ์ทุกครั้งใช้เทปบันทึกเสียงและแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน

3.2 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) การเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสนทนา 2 ครั้งๆ ละ 4 คน โดยมีผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระและครูที่อยู่ในปรากฏการณ์เป็นผู้ร่วมสนทนา ในระหว่างสนทนาผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกข้อมูลความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาประกอบกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างสมบูรณ์ ในการสนทนาจะมีการบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกภาพบรรยากาศและบันทึกเสียง การสนทนากลุ่มสนทนาดำเนินการในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567 และเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567

3.3 การสังเกตและการจดบันทึกภาคสนาม (Observation and Field Notes) เมื่อผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยได้สังเกตและจดบันทึกภาคสนามในพื้นที่วิจัย ด้วยการเข้าไปช่วยทำงานและเข้าไปร่วมการประชุมในวาระต่าง ๆ ของโรงเรียนรวมถึงการสอนแทน ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลการการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น การสังเกตและการจดบันทึกภาคสนามใช้แบบบันทึกภาคสนามเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ งานโดยเริ่มทำการสังเกตและจดบันทึกตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 และระหว่างการจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสาร โดยจำแนกเอกสารออกเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ข้อมูลเอกสารจะให้ภาพที่มีปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารข้างต้นและชั้นรองแต่ละฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาและมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารแต่ละฉบับด้วยการใช้แบบจดบันทึกข้อสรุปจากเอกสารและใช้ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2567

การเก็บข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบทฤษฎีฐานรากทุกขั้นตอนของการวิจัยต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องและอยู่ในระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการจดภาคสนามจะดำเนินการในระยะเวลาเดียวกัน การทำวิจัยนี้ควบคุมด้วยข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Theoretical Proposition) ที่เกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดำเนินไปจนกว่าผู้วิจัยเกิดความเชื่อมั่นว่าแม้จะวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมก็ไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์และข้อเสนอที่มีอยู่ได้เรียกว่าทฤษฎีจุดอิ่มตัว กระบวนการวิจัยจึงยุติลง หลังจากนั้นได้ถอดเทปเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไปโดยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (Analytic Induction) เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดเรียง แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลการวิจัยต้องทำในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ๆ เมื่อสิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยจะถอดเทปและบันทึกรายละเอียดของการสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างมโนทัศน์ โดยผู้วิจัยอ่านทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่าแต่ละเรื่องสื่อถึงประเด็นใด และควรนำมาพิจารณาโดยอาศัยความไว (Theoretical Sensitivity) การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยใช้รูปแบบเชิงระบบของ Strauss & Corbin (1998) เป็นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การเปิดรหัส (Open Coding) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) การเลือกรหัส (Selective Coding) และการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือแผนภาพของทฤษฎี (Development of a Logic Paradigm or a Visual Picture Of The Theory Generated) จากนั้นได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (Analytic Induction) สร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี และสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎี ได้ดังนี้

1. ลักษณะการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร จำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

1.1 หลักคุณธรรม คือ การที่ผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรและคนในชุมชน

1.2 หลักความโปร่งใส คือ การที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส

1.3 หลักความมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของโรงเรียนและร่วมกำหนดแนวทาง

1.4 หลักความรับผิดชอบ คือ การที่ผู้บริหารและบุคลากรตระหนักในสิทธิหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.5 หลักความคุ้มค่า คือ การที่ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและมีการรักษาทรัพยากรให้ยั่งยืน

2. เงื่อนไขเชิงสาเหตุของการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เกิดขึ้นจาก

2.1 เงื่อนไขภายนอก คือ โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ก้นดง การคมนาคมและการสื่อสารยากลำบาก โรงเรียนขาดแคลนด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน และนักเรียนมีการเคลื่อนย้ายตามผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างถิ่นอยู่เสมอ

2.2 เงื่อนไขภายในโรงเรียน คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีความเสียสละ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร

3. เงื่อนไขเชิงบริบทการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ประกอบด้วย

3.1 ด้านสังคม คือ โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท พื้นที่พิเศษบนภูเขา

3.2 ด้านวัฒนธรรมองค์กร คือ เน้นการทำงานเป็นทีม

3.3 ด้านเศรษฐกิจ คือ การมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร

4. เงื่อนไขสอดคล้องต่อการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร คือ

4.1 การเป็นที่ศรัทธาของชุมชน

4.2 การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

4.3 การใส่ใจผู้เรียน ผู้บริหาร ครู

4.4 บุคลากรมีความเสียสละ

5. ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เกิดขึ้นใน 4 ลักษณะ คือ

5.1 การเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน

5.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

5.3 การจัดการในองค์กร

5.4 การประชาสัมพันธ์

6. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่

6.1 ด้านชุมชน ประกอบด้วย

6.1.1 การขยายจิตสำนึกการมีส่วนร่วม

6.1.2 การพัฒนาร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืน

6.1.3 การใช้ชุมชนและโรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้

6.2 ด้านโรงเรียน ประกอบด้วย

6.2.1 ผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐานตามบริบทของโรงเรียน

6.2.2 ครูมีความภาคภูมิใจในการทำงานและการพัฒนาตนเอง

6.2.3 โรงเรียนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ประกอบด้วย 1) ผลสืบเนื่องที่เกิดจากการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร 2) ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งเงื่อนไขเชิงบริบทการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และเงื่อนไขสอดคล้องต่อการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร 3) ลักษณะการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร 5 ด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า 4) เงื่อนไขเชิงสาเหตุการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งเงื่อนไขภายในและภายนอก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ข้อสรุปเชิงทฤษฎีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

อภิปรายผล

ผลการศึกษการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ดังมโนทัศน์ที่ได้เสนอในสรุปผลการวิจัยนั้น นำมาสู่ข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างลักษณะของการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ดังนี้

1. ลักษณะการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร จำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) หลักคุณธรรม คือผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในโรงเรียนและส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมพัฒนาสถานศึกษาไปพร้อมกัน 2) หลักความโปร่งใส คือผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส 3) หลักความมีส่วนร่วม คือผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้พื้นที่เป็นฐานและน้อมนำหลักของศาสตร์พระราชา 4) หลักความรับผิดชอบผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาตระหนักใน

สิทธิหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อสังคม กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนและองค์กร และ 5) หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

2. เงื่อนไขเชิงบริหารการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ เน้นการทำงานเป็นทีม วัดและชุมชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน โดยมีเงินส่วนหนึ่งสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนั้น ความเป็นชุมชนเข้มแข็งกลายเป็นสัญลักษณ์ทำให้คนที่ผู้นำชุมชน เช่น เจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโส และทีมผู้นำชุมชนสามารถชักนำความคิดให้คนในชุมชน มีความเชื่อถือ และเกิดการยอมรับ เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จึงทำให้ระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทต่าง ๆ ตามที่ผู้นำชุมชนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เช่น กิจกรรมการพัฒนาปรับปรุงอาคารเรียนการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นต้น และด้านเศรษฐกิจ คือ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร เนื่องจากบ้านตาตรินทองเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พื้นที่ชนบทห่างไกลอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ถิ่นทุรกันดาร) มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ ด้านทรัพยากรดิน และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนาข้าว ทำสวน หาปลา เลี้ยงไก่ นอกจากนี้ก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป การทำหัตถกรรม ในภาพรวมด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนจะเป็นลักษณะครอบครัวทำมาหากิน ไม่มีเงินเก็บมากนัก หากปีใดที่มีปัญหาน้ำท่วม ก็จะส่งผลต่องบประมาณและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนด้วย

3. เงื่อนไขสอดแทรกการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร คือ การเป็นศรีทธาของชุมชนการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การใส่ใจผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีความเสียสละ โดยพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนของผู้อำนวยการ และการทำงานของครูผู้สอนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ชุมชนมองเห็นและเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความศรัทธาการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นเนื้อเดียวกับชุมชน ในลักษณะการทำงานที่ครูมองว่าชุมชนกับโรงเรียนเป็นพี่น้องให้ความสนิทสนมเป็นกันเองเปรียบดั่งเป็นคนในบ้านเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานในโรงเรียนและการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นไปได้อย่างราบรื่น มีผลการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูง และมีผลการพัฒนาโรงเรียนเป็นที่โดดเด่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาตรินทองมักจะเป็นบุคคลที่ถูกกล่าวถึงเกี่ยวกับพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูง และสะท้อนการทำงานเพื่อการพัฒนาโรงเรียนต่อเนื่องและจริงจัง มีแนวคิดในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน ปรับปรุงอาคารเรียนทุกหลัง มีการจัดบรรยากาศ จัดสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นอย่างมีระเบียบ สะอาด ปลอดภัย มีแหล่งเรียนรู้อย่างเต็มที่ และวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร 1) การเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน ได้แก่ มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ชุมชนมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจากพื้นฐานของความสำเร็จและความภูมิใจล้วนเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของคนในชุมชนทั้งสิ้น ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน กลุ่มผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา คณะที่ปรึกษาฯ ประธานกลุ่มพัฒนา จะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะของการคิดริเริ่มงาน การวางแผน กิจกรรม การกำกับติดตามการดำเนินการและร่วมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สามารถแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการใช้บทบาท อำนาจในการตัดสินใจ แก่ไข สำหรับการร่วมดำเนินการของกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนทั่วไป ในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็น ผู้รับรู้ และแสดงบทบาทตามกลุ่มกิจกรรมที่เป็นข้อเสนอของคณะกรรมการ หรือทีมผู้นำชุมชนมอบหมายภาระงานให้ดำเนินการ จึงเป็นการเข้าร่วมดำเนินการ ในลักษณะให้ความร่วมมือ สนับสนุน และปฏิบัติตามแนวทางที่ตก

ลงกัน 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ และการแก้ปัญหาในโรงเรียนและชุมชน 3) การจัดการในองค์กร การสร้างการรับรู้ร่วมกันในโรงเรียนและชุมชน การจัดการบุคลากร และการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันและ 4) การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ มีการประชุมอย่างต่อเนื่องมีการรายงานต่อสาธารณะ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยทางโรงเรียนจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงาน แผนปฏิบัติการของต่อคณะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายงานต่อที่ประชุมชาวบ้านที่ศาลากลางบ้าน หรือประกาศผ่านหอกระจายข่าวของโรงเรียน และหอกระจายข่าวในชุมชน นอกจากนั้น ทางโรงเรียนจะมีสมุดเล่มใหญ่บันทึก รายงานผลงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลงานการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการระบุรายละเอียดของงาน รวมถึงงบประมาณด้วยการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ดังกล่าวก่อให้เกิดผลลัพธ์ทั้งที่เป็นศักยภาพที่เกิดขึ้นในผู้บริหาร ครูและส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรด้วย

5. ผลสืบเนื่องจากการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชุมชน การขยายจิตสำนึกการมีส่วนร่วมการพัฒนาพร้อมกับชุมชนอย่างยั่งยืน และการใช้ชุมชนและโรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ 2) ด้านโรงเรียนผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐานตามบริบทของโรงเรียน ครูมีความภาคภูมิใจในการทำงานและการพัฒนาตนเองและโรงเรียนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก โดยโรงเรียนบ้านตาตรินทองถึงแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชนบท แต่ก็มีเกียรติ ประวัติ การพัฒนาโรงเรียนร่วมกับชุมชนจนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ทั้งในหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ การที่โรงเรียนแห่งนี้ได้สร้างความโดดเด่นจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่สำคัญในวงการศึกษ เป็นโรงเรียนต้นแบบการพัฒนา และมีการนำผลงานของโรงเรียนไปอ้างอิงในการบรรยายพิเศษของผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนการได้รับเชิญจากสื่อมวลชนให้ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะผู้นำที่มีบทบาทในการพัฒนาไปร่วมถ่ายทอดทัศนคติเพื่อการศึกษา และการให้การต้อนรับคณะที่มาขอศึกษาดูงานที่โรงเรียน สำหรับคณะที่มาศึกษาดูงาน มีทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนบ้านตาตรินทอง เป็นตัวอย่างของโรงเรียนที่มีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรนั้นต้องสร้างศรัทธาในชุมชน ทั้งนี้ พฤติกรรมการบริหารโรงเรียนของผู้อำนวยการ และการทำงานของครูผู้สอนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ชุมชนมองเห็น และเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความศรัทธา การมีแนวคิดในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน ปรับปรุงอาคารเรียนทุกหลัง มีการจัดบรรยากาศ จัดสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นอย่างมีระเบียบ สะอาด ปลอดภัย การมีแหล่งเรียนรู้อย่างเต็มที่ และวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ชุมชนมีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี โดยแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจากพื้นฐานของความสำเร็จและความภูมิใจล้วนเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของคนในชุมชนทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการบริหาร คือ หลักคุณธรรม ที่ผู้บริหารต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ในการปฏิบัติ

หน้าที่เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในโรงเรียนและคนในชุมชน หลักความโปร่งใส โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการเปิดเผยการทำงานขององค์กรที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ หลักความมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดโดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร

2. การปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชน เน้นการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียน และศิษย์เก่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีศึกษาปรากฏการณ์การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ในพื้นที่วิจัยอื่น ๆ ในบริบทที่แตกต่างกันเพื่อตรวจสอบยืนยันข้อค้นพบและค้นหาข้อค้นพบใหม่ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่มีความเข้มแข็งและเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่การกำหนดนโยบายให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติในแต่ละโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2542). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิษณุโลก: ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมทส์ปอยท์.
- วีระยุทธ พรพจน์ธรรมาศ. (2562, มกราคม-มิถุนายน). องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน. *วารสารนักบริหาร*, 34(1), 86.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). *บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า: ท้องถิ่นกับการบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*.
<http://www.ocse.go.th/GoodGovernment/GGH.pdf>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.